

יחסי סין ואיראן במבחן המלחמה – שותפות אסטרטגית מוגבלת

גליה לביא | 15 במארס, 2026 | גיליון 2112

תגובת סין למלחמה עם איראן נדמית כאי-התערבות. למרות שניתן היה לצפות שבייג'ינג תעמוד באופן נחרץ יותר לצד טהראן שותפתה, תגובתה עד כה מתונה יחסית. מאמר זה מצביע על הסברים לכך, וביניהם סדרי עדיפויות פנימיים בסין, רצון להימנע מחיכוך נוסף עם ארצות הברית, מדיניות האיזון של בייג'ינג בין כלל השחקנים במזרח התיכון ואי-ודאות אשר לעתיד המשטר באיראן. במקביל, סין נושאת עיניים ליום שאחרי המלחמה ולתפקידה האפשרי בשיקום הכלכלי והתעשייתי של איראן ושל מדינות האזור. לנוכח אפשרות זו, על ישראל לפעול עם ארצות הברית כדי להעביר לבייג'ינג מסרים ברורים בדבר הסכנות הגלומות בשיקום יכולותיה הצבאיות והתעשייתיות של איראן.

המלחמה עם איראן, כמו מלחמות ועימותים קודמים במזרח התיכון, עוררה תגובה סינית שנדמית כ"לא מתערבת". על פניו, איראן, המוגדרת "שותפה אסטרטגית כוללת" של סין, הותקפה על ידי יריבתן המשותפת הגדולה – ארצות הברית. לפיכך, ניתן היה לצפות שבייג'ינג תעמוד באופן נחרץ יותר לצד טהראן, התלויה בה כלכלית. סין היא שותפת הסחר הגדולה של איראן, המייצאת אליה כ-90 אחוזים מכלל ייצוא הנפט שלה. יתרה מכך, מלחמה שיזמה ארצות הברית בעיצומו של משא ומתן עם איראן היא הזדמנות נהדרת עבור סין להוקיע אותה, לבקר אותה על הפרת החוק הבינלאומי ולהציג עצמה כאלטרנטיבה למודל האמריקאי ש"מחרחר מלחמות", לפי בייג'ינג.

אלא שהתגובה הסינית מתונה יחסית. משרד החוץ בבייג'ינג יצא נגד התקיפות האמריקאיות והישראליות באיראן ונגד חיסולו של "מנהיג ריבוני", וקרא להפסקת אש מיידית ולחידוש השיחות כדי למנוע הסלמה אזורית. שגריר סין באו"ם גינה באופן כללי פגיעה בריבונותן של איראן ושל "מדינות אחרות באזור". סין אף הצטרפה לרוסיה בקריאה למועצת הביטחון לדון בנושא. בהשוואה לתמיכתה הברורה של בייג'ינג בפלסטינים במלחמת "חרבות ברזל", התמיכה הרפה באיראן מעוררת תהיות אשר למידת המחויבות של סין לשותפתה הקרובה.

ניתן לספק ארבעה הסברים לתגובה הסינית הפושרת: התמקדות בסוגיות פנים, שיקולים גאו-פוליטיים, השלכות אפשריות של שינוי משטר בטהראן על היחסים עם איראן, ומשמעויות לסחר באנרגיה.

רחוק מהעין, רחוק מהלב

בימים אלה, סין מתמקדת בעיקר בכינוס "שני המושבים", שנפתח בבייג'ינג ב-4 במארס 2026. זהו המפגש השנתי של שני גופים חשובים - הקונגרס העממי הלאומי (NPC) והוועידה הפוליטית המייעצת של העם הסיני (CPPCC) - שמתכנסים במקביל. כינוס זה, שלא זוכה כמעט לפרסום במערב ובמיוחד בישראל, הוא אחד החשובים בסין, כחוליה בשרשרת כינוסים לגיבוש תוכניותיה של בייג'ינג לשנים

הקרובות ולאישורן. עיתוי הכינוס השנה רגיש במיוחד לנוכח מצב הכלכלה בסין, היריבות הטכנולוגית עם ארצות הברית והדחת גנרלים רבים משורות הצבא. אלפי פקידיים ועוזריהם שקועים בהכנות לכינוס ובמהלכו, והוא מעסיק גם אנשי עסקים, חוקרים ועיתונאים רבים. מכאן, שתשומת הלב הציבורית, התקשורתית והפוליטית בסין מופנית בעיקר פנימה והיא רחוקה מאוד מהמזרח התיכון. ידיעות על אודות המלחמה באיראן מופיעות אמנם מדי פעם בתקשורת המשודרת ובעיתונות בסין, אולם הן נבלעות בהתרחשויות המקומיות ונדחקות לעמודי העתונות הפנימיים. במילים אחרות, עיני ההנהגה והציבור בסין מביטות כעת פנימה ואינן נשואות למתרחש הרחק מגבולותיהם.

שיקולים גאו-פוליטיים

נוסף על חוסר הפניות הנוכחית של בכירי השלטון הסיני, תמיכה פעילה באיראן עלולה להעמיק את המתח בין סין לארצות הברית דווקא בתקופה רגישה ביחסים בין המעצמות. בשנים האחרונות, סין ראתה במזרח התיכון זירה נוחה להתכתשות מילולית עם ארצות הברית ושמחה על כל עימות שהעסיק את יריבתה בזירה רחוקה זו, ובהתאם הרחיק אותה מאסיה. אולם מאז תחילת נשיאותו השנייה של טראמפ, בייג'ינג משתדלת להימנע מהידרדרות נוספת במתיחות עם וושינגטון, במיוחד בנושאים כלכליים וטכנולוגיים ועימות במזרח התיכון אינו נתפס כרגע בבייג'ינג כעניין שבשלו כדאי להחריף את היריבות האסטרטגית ביניהן. גם הביקור הצפוי של נשיא ארצות הברית בבייג'ינג בראשית אפריל 2026 עשוי לעודד את סין לרכך את ביקורתה ולאפשר תנאים נוחים יותר לדיון בין הצדדים בנושאים חשובים יותר לסין, בפרט סחר, שרשראות אספקה וטכנולוגיה. בהקשר זה, פרשנים סינים העריכו כי המלחמה תסתיים עד מועד ביקורו של הנשיא טראמפ בסין, אולם תיתכן גם דחייתו.

זאת ועוד, המלחמה באיראן מערבת שותפות נוספות של סין משני צידי המתרס, ובעיקר איחוד האמירויות וערב הסעודית, וכן עומאן וכווית. היקף הסחר של סין עם איחוד האמירויות וערב הסעודית - כל אחת מהן - עמד ב-2024 על יותר מ-100 מיליארד דולר, בהשוואה לפחות מ-15 מיליארד דולר עם איראן. גם היקף ההשקעות הסיניות באיראן מחוויר בהשוואה להיקף ההשקעות שלה בערב הסעודית ובאיחוד האמירויות. לפיכך, תמיכה סינית מובהקת באיראן עלולה לפגוע בקשריה של בייג'ינג עם מדינות אחרות במפרץ, שחשיבותן הכלכלית לבייג'ינג גדולה לאין ערוך בהשוואה לאיראן.

מעבר לכך, מדיניות סין במזרח התיכון מבוססת כבר שנים על איזון בין כלל השחקנים המרכזיים באזור, בלי ליטול צד ביריבויות ביניהם. בייג'ינג מקיימת יחסים הדוקים הן עם איראן והן עם יריבותיה האזוריות - ובראשן ישראל, ערב הסעודית ואיחוד האמירויות. תרומתה של סין לחידוש היחסים בין טהרן לריאד בשנת 2023 המחיש את שאיפתה למצב את עצמה כגורם המקובל על כל הצדדים. לפיכך, תמיכה חד-צדדית באיראן בעימות הצבאי הנוכחי הייתה מערערת את האיזון הדיפלומטי שסין מנסה לבסס באזור, ללא כל תועלת.

היכולות הצבאיות של סין, אילו רצתה להשתמש בהן, הן מוגבלות מאוד ביחס לאלו של ארצות הברית, בוודאי בזירה מרוחקת כל כך. גם לדיווחים על אודות אספקת מערכות נשק לאיראן טרם פורסם בסיס מוצק, ולעתים הם מתגלים כתעמולה איראנית. כבעבר, גם השבוע דווח על משלוחי סודיום פרכלוראט, חומר מוצא לדלק טילים, שיצאו מסין לעבר איראן. בנוסף, אוניית הביון הסינית Liaowang-1 הגיעה לאחרונה לים הערבי, וללא ספק עוקבת מקרוב אחר מהלך המלחמה באיראן. לאחרונה פורסם כי רוסיה מספקת לאיראן מודיעין למלחמה, אולם לא ידוע אם גם סין עושה כן.

השלכות שינוי משטר בטהרן על יחסי המדינות

עקרונית, סין ידועה כמתנגדת להתערבות חיצונית בענייני פנים של מדינות. מעשית, סין אינה מעוניינת בשינוי המשטר באיראן, שעיומו יש לה שיתוף פעולה מדיני פורה והבנות בנוגע לסדר העולמי הרצוי להן. מנגד, סביר שגם משטר (אפשרי?) חדש באיראן ישמח [להמשיך](#) ולקיים איתה יחסים כלכליים. יתרה מכך, משטר חדש שיגיע להסכמות עם ארצות הברית עשוי להוביל לביטול הסנקציות על איראן עשוי לסייע לסין בפיתוח קשריה הכלכליים עם טהרן.

בה בעת, סין מודעת מאוד לפעילות הלעומתית של איראן באזור המזרח התיכון. מאז ה-7 באוקטובר 2023 התחוויר לבייג'ינג עד כמה איראן ושלוחיה הם גורם לאי-יציבות אזורית. אפשר שהמלחמה הנוכחית והאיום על השיט במצר הורמוז חיזקו בבייג'ינג הבנה זו, הניכרת בפרשנויות של חוקרים סינים, [שמטילים ספק](#) בעוצמת המשטר האיראני ובערך של טהרן עבור בייג'ינג. כל עוד עתידו של המשטר הנוכחי לוט בערפל, סין תעדיף לשמור את כל האפשרויות פתוחות כך שתוכל לקיים יחסים טובים בין שהמשטר הנוכחי יישאר על כנו, ובין שישתנה או יוחלף בחדש.

שיבוש בסחר באנרגיה

אם עתידו של המשטר בטהרן אינו מדיר שינה מעיניהם של בכירי השלטון הסיני, הרי שסגירת מצר הורמוז משבשת את יבוא האנרגיה של סין מהמפרץ ואמור להטריד מאוד את בייג'ינג. סין היא היבואנית הגדולה ביותר של אנרגיה מהמזרח התיכון וכ-50 אחוזים מכלל הנפט שהיא מייבאת מגיע אליה דרך מצר הורמוז. לא פלא, אם כן, שדוברת משרד החוץ הסיני הזדרזה וקראה לשמור על נתיבי הספנות במצר הורמוז בטוחים, כאשר גם בכירים סינים נוספים פנו לעמיתיהם האיראנים וביקשו מהם להימנע משיבושים בתנועת המיכליות במצר. במקביל, כנראה מחשש במחסור, בתי זיקוק מובילים בסין השעו את ייצוא הסולר והבנזין מהמדינה, יתכן שבהוראה מהשלטון, למרות הכחשותי בעניין זה.

למרות הרטוריקה הברורה וצעדי המנע האלו, יש לזכור שלטווח הקצר, הפגיעה בסין כתוצאה משיבוש הסחר בנפט היא נמוכה. זאת, הודות לגיוון מקורות האנרגיה [ולמאגרי הנפט](#) הגדולים שלה, המספיקים לצרכיה במשך שלושה-שישה חודשים. בשונה מסין, מדינות אחרות במזרח אסיה - יפן, דרום קוריאה וטאיוואן - [פגיעות יותר](#) לשיבושים באספקת האנרגיה דרך מצר הורמוז, שכן בשונה משכנותיה, סין מייצרת כרבע מסך צריכת הנפט שלה [וכ-58 אחוזים](#) מסך צריכת הגז שלה. במקביל, היא יכולה להגביר את רכישות הגז שלה מרוסיה, הגם שאינה ששה להגדיל את תלותה במוסקבה. מכאן ששיבוש בזרימת אנרגיה במצר הורמוז עשוי לפגוע בסין פחות מאשר בשכנותיה, כל עוד הוא מוגבל בזמן או בהיקף.

זאת ועוד, באופן אירוני, ישנם פרשנים הטוענים כי סין עשויה אף להרוויח מעליית מחירי הנפט, שיעלו את האינפלציה וימתנו במידה מסוימת את הלחצים הדפלציוניים בכלכלתה. כל עוד המלחמה תימשך מספר שבועות בלבד, סין עשויה לנווט את השווקים כדי להיטיב את כלכלתה ללא מחסור באנרגיה.

סיכום והשלכות לישראל

ניתן לטעון שלסין אין סיבה אמיתית לעמוד לצידה של איראן. בטווח הקצר, היא אינה צפויה להיפגע במידה משמעותית ממשבר האנרגיה ומעדיפה לשמור אופציות פתוחות למקרה של שינוי משטר באיראן. על פי שעה, היא מגיבה בעמימות ושומרת על קשריה עם כל מדינות האזור. גם שליחת [השליח](#)

[המיוחד למזרח התיכון](#) כדי "לתווך" בין הצדדים אינה צפויה לשנות את מידת מעורבותה של בייג'ינג במתרחש ונועדה בעיקר להפגין נוכחות. וממילא, יכולתה של בייג'ינג להשפיע על איראן נמוכה ולמעט העברת מסרים, אין לסין רצון או מינוף מספק להשפיע על טהרן.

התגובה הסינית למלחמה ממחישה את אופן פעילותה של בייג'ינג במזרח התיכון: העדפת גמישות מדינית על פני נקיטת צד בסכסוכים ובמחנות. גם כשאחת משותפותיה באזור מעורבת בעימות צבאי חריף, סין מעדיפה לשמר מרחב תמרון רחב ולהימנע ממעורבות ישירה. כך היא ממשיכה לבסס את נוכחותה באזור בעיקר באמצעות כלים כלכליים ודיפלומטיים.

בעודה משקיפה מהצד על המתרחש, בסין מתנהלת חשיבה על אודות היום שאחרי המלחמה ועל ההזדמנויות שייפתחו אז בפניה. בייג'ינג תהיה גורם פוטנציאלי מוביל בשיקום נזקי המלחמה באיראן ובמדינות האזור, ובטהראן יתכן שיראו בה גם ספק מועדף לשיקום היכולות הצבאיות והתעשייתיות של המשטר באיראן. משכך, על ישראל להעביר כבר עתה מסרים ברורים לסין, ישירות ודרך ארצות הברית, שיביאו לידי ביטוי את דאגתה מהאיום האיראני על מגוון צורותיו – גרעיני, טילים בליסטיים, כטב"מים, טרור ושלוחים – שמשפיע לרעה על כלל מדינות האזור ועל האינטרסים של סין עצמה בו. יש להבהיר לבייג'ינג שישראל וארצות הברית לא יראו בעין יפה ולא יאפשרו את שיקום יכולותיה הצבאיות של איראן. מסרים אלו עשויים לסייע לבעלות הברית להשפיע כבר עתה על שיקום איראן לאחר המלחמה ולבסס את ההישגים הצבאיים לאורך זמן. נכון שירושלים תפעל מול וושינגטון כדי להבטיח שהיבט זה ישולב במגעים שבין ארצות הברית לסין ובמסרים שיועברו בביקורו הקרוב של טראמפ בבייג'ינג.

עורכי הסדרה: ענת קורץ ואלדד שביט